

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Біди Олени Анатоліївни на дисертацію
Люльченко Вячеслава Григоровича «Підготовка майбутніх
інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-
гігієнічної культури учнів закладів професійно-технічної освіти»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі
спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки.

Актуальність теми дослідження є незаперечною, оскільки в умовах складної соціально-економічної ситуації, загострення політичних, соціально-культурних проблем в українському суспільстві, ускладнення соціальних відносин, актуалізуються проблеми професійного становлення й розвитку фахівця. Сучасний розвиток українського суспільства впливає на ринок праці, який динамічно розвивається і потребує фахівців робітничих професій для різних галузей народного господарства та промисловості. Для країни необхідний професіонал, здатний швидко орієнтуватися в ситуації, творчо розв'язувати виникаючі проблеми, який розуміє і приймає всю міру професійної відповідальності за свої рішення.

У цьому контексті особливої ваги набуває осмислення векторів розвитку професійної підготовки майбутніх фахівців, забезпечення країни висококваліфікованими й конкурентоздатними кадрами в галузі харчової промисловості. Акценти переміщуються з утилітарного підходу до фахівця як виконавця, який реалізує соціально значущі функції, до компетентнісного підходу з орієнтацією на розвиток суб'єктності його власного потенціалу, що забезпечує трансляцію культури й світогляду в соціальному просторі.

Тому виправданим є звернення Люльченко Вячеслава Григоровича до проблеми підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів закладів професійно-технічної освіти, здатних реалізовувати окреслені державою завдання, розуміти і аналізувати світоглядні, соціально й особистісно значущі проблеми, що володіють професійною компетентністю.

Проблему досліджено відповідно до основних напрямів та завдань наукової теми кафедри педагогіки та освітнього менеджменту «Формування компетентного вчителя в умовах освітнього середовища педагогічного вищого навчального закладу» (державний реєстраційний номер 0111U007536) та теми «Актуальні проблеми підготовки майбутніх інженерів-педагогів у вищому навчальному закладі» (державний реєстраційний номер

0111U007545) кафедри професійної освіти та технологій за профілями Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Тему дисертації затвердила вчена рада Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 3 від 31.10.2016 р.).

Наведені міркування дають підстави для ствердження, що дисертаційна робота Люльченко Вячеслава Григоровича «Підготовка майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів закладів професійно-технічної освіти» є вчасної і актуальною, відповідає запитам і потребам сучасної педагогічної науки і практики, соціальному замовленню суспільства.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації.

Обґрунтованою і логічною є структура дисертації. Наукові положення, висунуті в даній роботі, базуються на глибокому критичному аналізі як традиційних, так і новітніх наукових підходів до аналізу стану проблеми підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів закладів професійно-технічної освіти в широкому контексті.

Під час проведення дослідження автор проаналізував закони України й нормативні документи, що регламентують процес підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів закладів професійно-технічної освіти; філософські, педагогічні, психологічні праці з обраної теми дослідження; уточнив сутність ключових понять дослідження. Вячеслав Григорович визначив критерії, показники та схарактеризував рівні готовності майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування в учнів ЗПТО санітарно-гігієнічної культури; розробив та апробував структурно-функційну модель підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування в учнів ЗПТО санітарно-гігієнічної культури; теоретично обґрунтував й експериментально перевірів педагогічні умови підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування в учнів ЗПТО санітарно-гігієнічної культури.

Нові факти, одержані дисертантом.

У своєму дослідженні Вячеслав Григорович *уперше* розробив структурно-функційну модель підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури в учнів закладів професійно-технічної освіти, яка охоплює такі блоки: методологічно-цільовий (мета, підходи, принципи), організаційно-процесуальний (етапи, форми, методи, технології, педагогічні умови), контрольно-оцінний (критерії,

показники, рівні, діагностичний інструментарій, результат); обґрунтував педагогічні умови підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів ЗПТО (забезпечення позитивної мотивації майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів закладів професійно-технічної освіти через оновлення змісту фахових дисциплін на основі впровадження міжпредметних зв'язків із відповідним програмно-методичним забезпеченням; упровадження дисциплін вільного вибору із застосуванням інноваційних форм та активних методів навчання; використання потенціалу виробничої практики для набуття досвіду формування санітарно-гігієнічної культури учнів ЗПТО).

Дисертантом *уточнено* сутність ключових понять дослідження – «підготовка майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів закладів професійно-технічної освіти», «готовність майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів ЗПТО»; визначено критерії (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний), показники та рівні готовності майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів ЗПТО (високий, достатній, середній, низький); *удосконалено* змістове наповнення освітнього процесу підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю «Професійна освіта (Харчові технології)»; *подальшого розвитку* набули наукові знання про санітарно-гігієнічну культуру учнів ЗПТО, зміст, форми і методи підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації визначається адекватним вибором і ефективним використанням здобувачем наукових підходів, наукових принципів, застосуванням сучасних методів дослідження, а також результатами методики експериментальних досліджень.

Значення для науки і практики одержаних автором результатів.

Дисертаційна робота Люльченко Вячеслава Григоровича є новим вагомим словом у теорії і методиці професійної підготовки майбутніх фахівців харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів закладів професійно-технічної освіти, що робить значний внесок у розбудову системи педагогічної освіти в Україні. Дослідження містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати розв'язують низку важливих загально-педагогічних завдань. Уміння аналізувати різноманітні

наукові проблеми і факти, глибоке розуміння й інтерпретація складних, недостатньо досліджених наукових категорій дозволило автору здобути нові науково обгрунтовані теоретичні і практичні результати, які складають теоретико-методичне підгрунття подальших наукових розвідок з проблем педагогічної освіти.

Не викликає сумніву *практичне значення результатів дисертаційної роботи*, яке полягає в розробці та впровадженні в освітній процес закладів вищої освіти методики діагностування рівнів готовності майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів ЗПТО; оновленні змісту дисциплін «Фізіологія харчування», «Основи дієтичного та лікувального господарства», «Санітарія та гігієна закладів ресторанного господарства», «Методологічні засади професійної освіти», «Охорона праці та безпека життєдіяльності» шляхом реалізації міжпредметних зв'язків; дисципліни вільного вибору «Санітарно-гігієнічна культура інженера-педагога харчового профілю» з відповідним навчально-методичним забезпеченням; укладанні методичних рекомендацій для цілеспрямованої підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю, що забезпечують результативність процесу формування санітарно-гігієнічної культури учнів ЗПТО; активізації самостійної роботи майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю для набуття санітарно-гігієнічних знань та вмій з метою їх застосування для формування санітарно-гігієнічної культури учнів ЗПТО.

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Основні результати наукового пошуку, його положення й висновки можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти при викладанні нормативних навчальних дисциплін та дисциплін вільного вибору з підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю; у подальших дослідженнях з теорії та методики професійної освіти. Розроблений критеріально-оцінний апарат можна рекомендувати педагогам для визначення рівня готовності майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів ЗПТО.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Обгрунтованою і логічною є структура дисертації, яка презентована вступом, 3 розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел (257 найменувань, з них – 5 іноземною мовою), додатками (10 додатків на 37 сторінках). Загальний обсяг роботи становить 263 сторінки, з них 189 сторінка – основний текст. Робота містить 5 рисунків, 12 таблиць.

Зміст кожного розділу підпорядковано меті й завданням дослідження, а підсумками є наукові висновки.

У першому розділі – «Теоретичні засади підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури» – охарактеризовано ступінь розробленості проблеми в науковій літературі, розкрито та уточнено сутність ключових понять дослідження, проаналізовано становлення і розвиток санітарно-гігієнічної культури як феномену гармонійної життєдіяльності особистості та її сучасний стан, що розкривається через явища та процеси формування, збереження та зміцнення здоров'я.

У другому розділі – «Діагностика стану готовності майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів закладів професійно-технічної освіти» – здійснено моніторинг готовності майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів ЗПТО; визначено критерії, показники та схарактеризовано рівні готовності майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів ЗПТО; висвітлено організацію та методику проведення констатувального етапу дослідно-експериментальної роботи; виявлено рівні готовності майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів ЗПТО.

У третьому розділі – «Оптимізація процесу підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів закладів професійно-технічної освіти» – розроблено структурно-функційну модель, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів ЗПТО; проаналізовано результати дослідно-експериментальної роботи.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях.

Основні результати дисертації викладено у 12 публікаціях автора (9 – одноосібних), із них: 7 статей відображають основні наукові результати (1 – у зарубіжному фаховому виданні), 4 – апробаційного характеру, 1 – додатково відображає результати дисертації.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації.

За своєю структурою, об'ємом і оформленням дисертація та автореферат повністю відповідають вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Автореферат за змістом відповідає основним положенням, що викладені в дисертації, та не містить інформації, яка не відображена у самій роботі.

Високо оцінюючи дисертацію, вважаємо за доцільне висловити **окремі міркування**, що виникли в процесі рецензування роботи й вимагають окремих уточнень і пояснень.

1. Аналізуючи стан дослідження проблеми підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів закладів професійно-технічної освіти дисертант демонструє належну обізнаність з виконаними дослідженнями, публікаціями різних авторів щодо визначення сутності понять «санітарно-гігієнічна культура», «здоров'я», «здоровий спосіб життя», «гігієна» та «санітарія», «культура», «інженер-педагог харчового профілю», «інженер-педагог», «професійна підготовка», «професійна інженерно-педагогічна підготовка», «професійна діяльність інженера-педагога», «харчова галузь», розглядає їх сутність, але не дуже переконливо виглядають його власні коментарі та позиція щодо дискусії вчених стосовно цих понять.

2. Відмічаючи високий рівень логіки наукових пошуків здобувача слід вказати на те, що деякі сформульовані у дисертації висновки повторюють положення, які вже відомі. Це стосується, зокрема, проведення історико-педагогічного аналізу становлення й розвитку санітарно-гігієнічної культури.

3. Виокремлені автором критерії готовності майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів ЗПТО – мотиваційний, когнітивний та діяльнісний, варто було б у роботі розписати більш детальноше.

4. Потребує більшої теоретичної та практичної конкретизації визначена автором така педагогічна умова, як упровадження дисциплін вільного вибору із застосуванням інноваційних форм та активних методів навчання з урахуванням індивідуальної траєкторії професійної підготовки в контексті організації освітнього процесу із використанням «змішаних форм навчання» та технологій дистанційного навчання.

5. У роботі переконливо доведено ефективність застосування у професійній підготовці майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів закладів професійно-технічної освіти педагогічних умов й авторської структурно-функційної моделі підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури в учнів закладів професійно-технічної освіти, але вважаємо, що результати експериментальної перевірки могли б були висвітлені більш широко в оприлюднених працях.

Водночас вважаємо, що вказані зауваження та побажання мають дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дослідження Люльченко Вячеслава Григоровича.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів».

На основі вивчення поданої роботи можна дійти висновку, що дисертаційна робота «Підготовка майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури учнів закладів професійно-технічної освіти» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомe теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМ за № 656 від 19.08.2015 р. та за № 1159 від 30.12.2015 р.), а її автор – Люльченко Вячеслав Григорович – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор, завідувач

кафедри педагогіки та психології

Закарпатського угорського інституту

ім. Ференца Ракоці II

О. А. Біда

Підпис О.А. Біди завіряю.

Завідуюча відділом кадрів

Закарпатського угорського інституту

ім. Ференца Ракоці II

Г. Рейплік